

กินข้าว

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ต้องฟังธรรม ฟังธรรมเป็นกาลเป็นเวลา เป็นมงคลชีวิต

การฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติไป ถ้าไม่มีแนวทาง
ในประพฤติปฏิบัติ สุ่มเดาของเราไปเรื่อย สุ่มเดาไปเพราะมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

กิเลสในหัวใจของตอนนี้ร้ายกาจนัก มันพลิกมันแพลง มันปลิ้นปล้อน มันหลอกมันลวงไป
ตลอด หลอกลวงให้เราจะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้

แต่ด้วยอำนาจวาสนาของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์เห็นภัยในวัฏสงสารมาบวชเป็นพระ
บวชเป็นพระเป็นนักรบ นักรบจะรบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตน เราต้อง
ไปเผชิญหน้ากับมัน

ถ้าเราเผชิญหน้ากับมัน เห็นไหม หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกไว้ คนเราจะเข้าไป
เผชิญหน้ากับเสือด้วยมือเปล่าๆ ไซ้ไหม มันต้องมีอาวุธ เราจะทำกับกิเลสค้นหาความ
ทะยานอยากของเรา เราจะเข้าไปเผชิญกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากของเราด้วยความอ่อน
ด้อย ไปให้มันไปตะบปบเล่นไซ้ไหม

เวลาเข้าไปเผชิญกับเสือต่อหน้า เราจะไปสู้กับเสือ เราต้องมีอาวุธ มีมีดพร้า มีปืน มี
หลาวไว้สู้กับเสือ

เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาบวชเป็นพระ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้ามอบอาวุธไว้ให้ ศีลธรรมนั้นนะเป็นอาวุธของเรา

ศีล ความปกติของใจ สติปัญญาเป็นอาวุธที่เข้าไปเผชิญหน้ากับกิเลสตัดหาความ
 ทะยานอยากในใจของตน ถ้าเข้าไปเผชิญหน้ากับกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของตน
 กองทัพกิเลสกับกองทัพธรรมมันจะเกิดขึ้นบนจิตของเรา ถ้ามันเกิดขึ้นบนจิตของเรา นักรบจะรบ
 กับกิเลสตัดหาความทะยานอยากไป

การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ การเกิดในกำเนิด ๔ ในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ
 ในโอปปาติกะ เกิดในภพใดชาติใดไป มันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย มีสิ่งดำรงชีวิต ถ้าดำรงชีวิตใน
 เราเกิดเป็นมนุษย์ไป มีปัจจัย ๔ เพราะปัจจัย ๔ บวชเป็นพระๆ บริหาร ๘ บาตรเป็นอาหาร จีวร
 เครื่องนุ่งห่มอาศัย ที่อยู่อาศัย กลด เรือนว่าง สิ่งที่ว่าเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา น้ำดองมูลตมเน่า สิ่งที่เรา
 จะรักษาชีวิตของเราไป รักษาชีวิตของเรา สิ่งดำรงชีวิตๆ ไป

สิ่งดำรงชีวิต เห็นไหม คนเกิดมาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย เวลาเกิดเป็นมนุษย์พบ
 พระพุทธศาสนาไป ทำหน้าที่การงานของเราเพื่อปัจจัยเครื่องดำรงชีวิตของตน เขามีหน้าที่การ
 งานของเขา งานของเขาเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตแล้วสร้างครอบครัว สร้างชาติ สร้างตระกูล

ของเรามาบวชเป็นพระๆ มีบริวาร ๘ บริวาร ๘ นี่แหละปัจจัย ๔ ถ้าปัจจัย ๔ ขึ้นมา เข้า
 บิณฑบาตเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้งๆ สิ่งที่เราแสวงหามาเพื่อดำรงชีวิตไป

ถ้าดำรงชีวิตของเราขึ้นมา ดำรงชีวิตไว้ทำไม

ดำรงชีวิตไว้เพื่อฝึกหัดประพฤติกฎปฏิบัติของเรา ถ้าฝึกหัดปฏิบัติของเรา คนเราเกิดมามี
 กายกับใจๆ ถ้ากายกับใจ ร่างกายนี้ถ้ามันเข้มแข็งแข็งแรงขึ้นมา การทำสิ่งใดของเราที่
 สะดวกสบายของเรา เจ็บไข้ได้ป่วยก็ไปหาหมอ สิ่งทีครูบาอาจารย์ที่ติงาม ท่านก็ธรรมโอสถๆ ไป

แต่ของเราไป เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาในหัวใจของเราก่อน ถ้า
 จิตใจเราอ่อนแอ ไปหาหมอ ถ้าจิตใจเราเข้มแข็ง ธรรมโอสถๆ ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว ทำจิตใจให้
 ผ่องแผ้วมันรักษาโรคภัยไข้เจ็บในหัวใจของตนได้ นั่นนะธรรมโอสถ ไม่ใช่มรรค

เวลามันเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา ศีล สมาธิ ปัญญา ดำริชอบ การงานชอบ เพียรชอบ
 ความชอบธรรมนั้นมันเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา ถ้าเป็นมรรคผลขึ้นมา เราจะฝึกหัดปฏิบัติของเรา
 ขึ้นมา เราต้องมีอาหารของเรา

โดยประชาชนของเรา เขาอยู่หากินของเขา ปัจจัยเครื่องอาศัยเขากินข้าว กินข้าวขึ้นมา นะ เขาก็ต้องทำอะไรไถนาของเขา ถ้าทำอะไรไถนาของเขา เขาต้องมีที่นาของเขา ถ้ามีที่นาของเขา นะ เขาต้องมีเมล็ดพันธุ์ของเขา

เวลาทำนาปี เขาต้องรอฟนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล เขาต้องถากต้องไถของเขาเพื่อหว่านเมล็ดพันธุ์ของเขา เพื่อปลูกธัญญาหารของเขา เพื่อปลูกข้าว ปลูกสิ่งที่เป็นอาหารของเขา เป็นปัจจัยดำรงชีวิตไป

ถ้ามีข้าวกิน มีข้าวกินแล้วสิ่งอื่นขึ้นมา มันก็ดำรงของมันต่อมาได้ไง นี่ถ้ามีข้าวกิน เห็นไหม

เรามาเป็นพระๆ ถ้าบวชเป็นพระขึ้นมา ด้วยร่วมโพธิ์ร่วมไทรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง มีปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ วัดเป็นที่อยู่ที่อาศัยของผู้ที่ไม่มีเรื่อน เราเข้ามาเราเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้งของเรา ที่อยู่อาศัยก็กุฎที่พักที่อาศัย เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา เราก็มีเภสัชของเราเพื่อรักษาความเจ็บไข้ได้ป่วยของเรา

แต่ถ้าจิตใจมันเจ็บไข้ได้ป่วยล่ะ มันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยากในหัวใจของเราล่ะ เราจะมีสติปัญญาเท่าทันกับกิเลสในหัวใจของเราหรือไม่

ถ้าเรามีสติปัญญาเท่าทันกิเลสในหัวใจของเราหรือไม่ สิ่งที่มีมันจรมมาๆ อารมณ์ความรู้สึกของเราสิ่งที่มีมันจรมมา

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์

ถ้ามันเป็นสังขจะความจริงขึ้นมา มันจะเป็นอริยสังข เป็นสังขจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา

แต่ถ้ามันไม่เป็นสังขจะเป็นความจริงของเราขึ้นมา ความรู้สึกนึกคิดของตน อารมณ์ที่มีมันจรมมาๆ เห็นไหม ชาติ ชาติปี ทุกๆ ทุกข์ ชาติความเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง สิ่งที่มีอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ มันจรมมาๆ ทั้งนั้นนะ ถ้ามันจรมมาๆ สิ่งที่เราจะมีสติมีปัญญา ถ้ามีสติปัญญา มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเรามีอำนาจวาสนาของเรา เรากำหนดพุทโธๆ ของเรา นั่นนะจิตมันทำงานของมันไป

คนเราเกิดมามีกายกับใจนะ คนเรามีสติมีปัญญา มีสติมีปัญญามันเกิดมาจากไหน เกิดมาจากจิต จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จริตนิสัยที่มันสร้างสมมา จริตนิสัยของคนแตกต่างกันไป ความชอบความปรารถนาของคนก็แตกต่างกันไป แตกต่างกันไป ถ้ามันชอบ มันชอบใจของมัน มันก็มีความสุขของมัน ถ้ามันขัดใจมันก็เป็นความทุกข์ของมัน

นั่นมันชอบใจสิ่งที่เป็นภายนอก ภายนอกมันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยจากภายนอก

ภายในๆ อารมณ์ความรู้สึกของตน กิเลส ความชอบ ความพอใจต่างๆ มันเป็นจิตเป็นนิสัย มันเจือไปด้วยกิเลส เจือไปด้วยกิเลสเพราะอะไร เพราะสิ่งที่ความต้องการ ต้องการปรารถนา มันก็เป็นอำนาจวาสนาของตนไง อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคลไง

แล้วสิ่งที่เราใช้สอย เราเพียงพอของเราแค่นี้ เราก็เพียงพอของเรา คนที่เขาวิตกวิจารณ์ของเขา เขาก็กักตุนของเขา มันก็เป็นโทษของเขา นี่มันเป็นเรื่องภายในใจ กายกับใจๆ

โดยธรรมชาติของทารก มันเกิดแล้วมันต้องเติบโตเป็นธรรมดา ร่างกายนี้มันต้องเติบโตขึ้นมาเป็นธรรมดา แต่สมองของคน คนมีความรู้เขาต้องมีการศึกษาของเขา การศึกษาของเขาเพื่อพัฒนาหัวใจของเขา ถ้าเขามีความรู้ของเขา มีสติปัญญาของเขา เขาทำสิ่งใดก็เป็นประโยชน์กับเขาๆ แต่ถ้ามันมีต้นหาความทะยานอยาก ถ้ามันล้นฝั่งๆ เอรัดเอาเปรียบเขา นั่นมันก็เป็นโทษของเขา เป็นโทษของเขาละ

กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ทำคุณงามความดีมา ทำความชั่วมาอย่างน้อยขนาดไหน มันก็เป็นจริตนิสัย เป็นอำนาจวาสนาของมันนั่นแหละ

คนเราธาตุที่มันดีงามนะ มันแสวงหาสิ่งที่ความดีงาม ธาตุที่มันชั่วร้ายใจ มันก็แสวงหาสิ่งที่ดีงาม เอาความดีงามไปะไว้ข้างหน้าไง หน้าไหว้หลังหลอกใจ ต่อหน้า ลับหลัง มันก็แตกต่างกันไป

แต่ถ้ามันมีชื่อเสียงสุจริต นั่นวาสนาของเขา ชื่อสัตย์สุจริตมันไม่มีสิ่งใดซ่อนไว้ในหัวใจของตน มันก็สบายใจของตน ถ้ามันมีซ่อนไว้ในหัวใจของตน มันก็มีต่อหน้าและลับหลัง มีภายนอกและภายใน

แล้วภายนอกภายใน เวลาทำความสงบของใจเข้ามาละ

เวลาออกวิเวกนะ ออกหาความสงบสงัดจากภายนอก สิ่งที่มีคนคลุกคลีกัน มันทำความสงบสุขได้ยาก

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่มั่นเวลาท่านไปอยู่กับชาวเขา ชาวเขาเขาเป็นคนชื่อเขาไม่เคยเห็นอย่างนี้ไง เพราะเขาอยู่ป่าอยู่เขาธรรมชาติของเขา วันหนึ่งเห็นตุ้มาไง

“ตุ้ ตุ้มาทำไม มาเอาอะไร”

“มาบิณฑบาต มาเอาข้าว”

“เอาข้าวสุกหรือเอาข้าวสาร”

“เอาข้าวสุก”

“อ้อ! เอาข้าวสุก”

เห็นไหม กินข้าว หาข้าว

เวลาหาข้าว ปัจจัย ๔ เพื่อดำรงชีวิต สิ่งที่แสวงหาๆ ทำไม่ต้องไปทุกข์ไปยากกันอย่างนั้น

เราบิณฑบาต วัด เราอยู่ในบ้านในเมืองของเรา บิณฑบาตที่ไหนก็ได้ ชาวบ้านชาวเมืองเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราอาศัยร่มโพธิ์ร่มไทรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย บริษัท ๔ เขาก็ทำบุญกุศลของเขา เขาทำบุญต่อกับตาของเขา เพราะเขาเคารพในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

ไอ้เราพระสงฆ์ๆ เราบวชมาเป็นสมมุติสงฆ์ เราเป็นพระสงฆ์ เราจะเป็นนักรบไป นักรบบวชเป็นพระใช้ชีวิตแบบฆราวาสไม่ได้ จะทำอาหารให้สุกเองก็ไม่ได้ จะทำสิ่งใดก็ไม่ได้ ต้องบิณฑบาต เลี้ยงชีพด้วยปถวิแห่งใจ

เขาก็ปรารถนาที่จะทำบุญกุศลของเขา เขาก็ออกบิณฑบาตเลี้ยงชีพของเราด้วยอำนาจวาสนาของตน ใครมีศรัทธาความเชื่อของเขา เขาใส่ของเขา เขามีความเชื่อ เขาก็ภิกขาจารไปด้วยอำนาจวาสนาของตนไง มันวัดบุญวัดกรรมของสัตว์โลกไง กุศลลา ธมฺมา อกุศลลา ธมฺมา ใครทำบุญทำกุศลมากน้อยมาขนาดไหน นี่มันวัดบารมีธรรมของแต่ละบุคคล

สิ่งที่เราบิณฑบาตมา บิณฑบาตมาเป็นข้าว เขาใส่อาหารมา ถ้าเป็นข้าว กินข้าว กินข้าว ขึ้นมา กินข้าวเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เพื่อดำรงชีวิตของเราเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้ามันมีศีลมีธรรมขึ้นมา มันจะมีสักจะมีความจริงขึ้นมาในใจของตน

ถ้ามีสักจะมีความจริงขึ้นมาในหัวใจของตน เห็นไหม เวลากินข้าวๆ กินข้าวขึ้นมา เวลา มันหิวมันกระหาย มันอยากของมัน เวลากินมันมีรสชาติของมัน ถึงเวลาเรามีศีลมีธรรม ปฏิสังขา โยนิโสฯ ก่อนฉัน ถ้าไม่ปฏิบัติสังขา โยนิโสฯ ก่อนฉัน ปรับอปฏิบัติทุกกฎ

สิ่งที่ได้มามันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ของเนา ของบุตร ของเสียของหายทั้งนั้นนะ เวลาฉัน อาหารขึ้นมาเพื่อเลี้ยงธาตุ ๔ ที่มันต้องการอาหารของมันไง พอฉันเข้าไปแล้วอิมเอิบมีความสุข เพราะมันแก้หิวไง

เวลาธาตุมันขาดสารอาหารของมัน มันก็มีความหิวมีความกระหายของมัน เวลาปัจจัย เครื่องอาศัย เวลาฉันไปแล้วมันก็ไปบำรุงบำเรอสิ่งที่มันขาดมันแคลนของมันขึ้นมาให้มันอุดม สมบูรณ์ของมันขึ้นมา มีความสุข เวลามันได้กินได้อยู่ของมันไง กินข้าว

แต่ถ้ากิเลสมันเบียดมันเบียดนะ มันน้อยเนื้อต่ำใจ มันไม่สมควรปรารถนาไปร้อยแปด พันเก้า นะ

แต่ถ้ามีสติมีปัญญา เราฉันอาหาร ปฏิสังขา โยนิโสฯ ด้วยสติด้วยปัญญาของตนไง เวลา มันหิวมันกระหายมันก็ต้องการอาหารของมันใช่ไหม ถ้ามันมีสิ่งใด ถ้ามันเป็นธรรมๆ มันก็เป็น ธรรมไง ถ้ามัน ปฏิสังขา โยนิโสฯ มีสติมีปัญญา นี่ไง หัวใจของมัน มันจะเป็นธรรมขึ้นมาไง

ปากมันกินอาหาร มันต้องอาศัยปัจจัย ๔ เพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตขึ้นมา ผูกมัดปฏิบัติ ขึ้นมาให้หน่อของพุทธะให้มันเกิดสติให้มันเกิดปัญญาขึ้นมา ให้มันเห็นใจ เห็นการดำรงชีวิต แบบฆราวาส การเป็นอยู่ของเขาเป็นเรื่องของฆราวาส เขาจะอยู่อย่างไรไม่ผิดศีลผิดธรรม นั่นก็ บุคคลสมบูรณ์แบบของฆราวาสของเขา

เราเป็นนักบวช เราเป็นพระ เราเป็นพระปฏิบัติ เราจะเป็นนักรบ เวลาเราฉันอาหาร ปฏิสังขา โยนิโสฯ ด้วยสติด้วยปัญญา เวลาฉันอาหารขึ้นมาด้วยสติด้วยปัญญาของเรา มันเห็น โทษเห็นภัยไง

ถ้าไม่เห็นโทษเห็นภัย ทำไมมันมีจุดด่างดำล่ะ

ถ้ามีจุดด่างดำ อาสนะเดียว มือเดียว ฉันทนเดียว มันเป็นจุดด่างดำ ๑๓ ไง

ทำไมมันต้องมีกฎมีกติกาคืนมาล่ะ

มีกฎกติกาคืนมา เห็นไหม ถ้าไม่ถือจุดด่างดำ

ศีลในศีลไง ศีลในศีล ศีล ๒๒๗ เราทำสมบุรณ์แบบขึ้นมาก็ ใ้อโฮ! พระที่สมบุรณ์แบบ เป็นพระที่น่าเคารพศรัทธา เป็นพระที่น่าเชื่อถือ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเรา ปฏิสังขยา โยนิโสฯ เวลาฉันอาหารของเรา กินข้าว เวลา กินด้วยปาก

กินธรรม สติปัญญามันเกิดขึ้น หัวใจมันอิมเอิบอิมเอม

หัวใจมันอิมเอิบอิมเอม ถ้ามีสติปัญญามันเท่าทัน มันฉันแต่พอประมาณ มันฉันแล้วให้ เรามีสติมีปัญญา

แล้วถ้ามันผ่านอาหารของมันอีกล่ะ

มันเบาอกเบาใจ นั่งสมาธิมันก็ง่าย พอนั่งสมาธิไปแล้วมันตั้งสมาธิขึ้นมา

แล้วเวลาอดนอนผ่านอาหารขึ้นมา เวลานั่งสมาธิไปมันตั้งสมาธิขึ้นมา มันคิดเลยนะ ไม่กิน ไม่ได้หรือ ไม่กินไม่ได้ ไม่กินมันก็ตาย แล้วตายไปพร้อมกับกิเลสที่มันยังเต็มอยู่ในหัวใจอย่างนี้ หรือ มันพอใจไหมล่ะ ก็เราจะมาฝึกหัดมัน

กินข้าวกินด้วยปาก ใจถ้ามันกินธรรมๆ ขึ้นมามันเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ของมันขึ้นมา หัวใจมันประเสริฐ ประเสริฐอย่างนั้นไง ถ้าจะเป็นนักรบมันรบอยู่ที่นั่นไง มันรบที่หัวใจ มันจะ อุดมสมบูรณ์มันจะขาดแคลนขนาดไหนมันเป็นเรื่องธรรมดา มันเห็นแล้วมันเป็นเรื่องปกติ ธรรมดาทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันคิดเป็นทางโลก มันเปรียบมันเทียบ มันเคียดมันแค้น มันทุกข์มันยาก มันร้อยแปดพันเก้า

กินข้าวนะ สิ่งมีชีวิตมันต้องมีปัจจัยเครื่องดำรงชีวิต กินข้าวมันเป็นวัฏธรมธรรมชาติของทาง ตะวันออก ในทางตะวันตกเขา เขากินขนมปัง กินอาหารอะไรก็ได้ในท้องถื่นในพื้นที่ของเขา แต่ ในเขตในภาคตะวันออกส่วนใหญ่แล้ววัฏธรมกินข้าว จะเป็นข้าวเจ้า ข้าวเหนียว จะข้าวสิ่ง ไตก็แล้วแต่ จะไปทำให้เป็นเส้น มันก็มาจากข้าว กินขนมปังมันก็มาจากข้าว แต่ข้าวสาลี ข้าว ต่างๆ เขาก็ต้องปลูกขึ้นมาทั้งนั้นนะ

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ มนุษย์เกิดจากดิน กินดิน อาหารเกิด จากดิน เราเหยียบบนแผ่นดินแต่เราหาหัวใจของตนไม่เจอ ทำสมาธิไม่เป็นๆ ก็หาภพของตนไม่ พบ

ถ้าหาภพของตนพบใจ เวลาทำความสงบของใจเข้ามาได้ สมถกรรมฐาน วิปัสสนา กรรมฐาน ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนากรรมฐาน เห็นใหม่ เวลากินข้าว กินข้าวเพื่อดำรงชีวิตๆ ชีวิตมีธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เวลาธาตุ ๔ มันเป็นธาตุ เวลาธาตุรู้ ธาตุรู้เป็นเรื่องของจิต นี่ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ถ้ามีสติมีปัญหา มันพิจารณาของมันนะ มันพิจารณาของมันเข้ามาถึงนะ มันจะเป็นประโยชน์ กับหัวใจดวงนี้ทั้งนั้นนะ แล้วถ้าหัวใจดวงนี้ที่มันมีสติมีปัญหาเข้ามา มันจะมีคุณค่าของมัน ขึ้นมา

ถ้ามันมีคุณค่าขึ้นมา เห็นใหม่ เวลาเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตมันสงบระงับเข้า มา พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันต่างกันอย่างไร แต่ถ้าสติ ถ้ามันทำสมาธิได้ มันระลึกได้ มันก็ ระลึกถึงสมาธิได้ เวลามันคลายออกมา ระลึกอย่างนั้นไม่ได้ อารมณ์อย่างนั้นเกิดขึ้นไม่ได้ ความรู้สึกอย่างนั้นเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าความรู้สึกนั้นเกิดขึ้นได้ นี่ใจ สมถกรรมฐาน วิปัสสนา กรรมฐานใจ

เวลาเรากินข้าวๆ ขึ้นมาเพื่อบำรุงธาตุ ๔ เพื่อบำรุงร่างกายให้แข็งแรง สมองแจ่มใส เวลา คิด คิดด้วยสมองของตนใจ อารมณ์ความรู้สึกเกิดจากสมองใจ เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เวลา กินข้าวๆ เพื่อดำรงชีวิตขึ้นมา

เกิดมา พ่อแม่เลี้ยงดูมาก็กินข้าวมานี้แหละ เวลาเติบโตขึ้นมา มาบวชเป็นพระสมมุติ สงฆ์ เราฉันอาหารก็กินข้าวนี้แหละ แล้วกินข้าวขึ้นมาแล้วพิจารณาขึ้นมาจากกินข้าวนะ จิตใจ

ถ้าเป็นกรรม เห็นไหม ถ้าจิตใจเป็นกรรม จิตมันเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา มันจะเห็นภวาสวะ เห็นภาพของตน เห็นจิตของตนไง

ถ้าเห็นจิตของตน แล้วถ้ามันฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้มันเกิดภวานามยปัญญาขึ้นมาไง ปัญญาเกิดจากจิต เพราะมันกินกรรม

ถ้ามันกินข้าวๆ ปัญญามันเกิดจากสมองนี่ไง เป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิต ความรู้มากมาย มหาศาล พิจารณาได้เป็นนักปราชญ์ เข้าใจเป็นทำวิจัยจนแยกแยะได้ว่ามีคุณภาพ มีคุณค่า ขนาดไหน

เวลาเกิดภวานามยปัญญานะ จะเกิดภวานามยปัญญาเพราะจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นกรรม ถ้ามันเห็นของมัน มันเห็นกิเลสนะ เวลาปัญญามันเกิดจากจิต มันเกิดภวานามยปัญญานะ

นักปราชญ์ราชบัณฑิตเขาวิจัยขึ้นมาเพื่อเป็นสมบัติสาธารณะ เพื่อสมบัติของโลก งานวิจัยทั้งหมดทำให้คุณภาพชีวิตของคนดีขึ้น

แต่ถ้าจิตมันสงบ ถ้าจิตมันเป็นกรรม เวลามันเกิดภวานามยปัญญา มันเห็นกิเลสของตน เห็นกิเลสเฉพาะตน

อวิชชาปัจจุบัน สงขารอ อวิชชาคือพญามาร อวิชชาคือกิเลส คือผู้ไม่รู้ ไม่รู้ว่ามันทำให้จิต มีติดบอด ถึงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาคำมันรู้มันเห็นขึ้นมา มันมีผลแตกต่างกันไง

กินข้าวๆ ก็เลี้ยงธาตุ ๔ เลี้ยงสมอง เลี้ยงงานวิจัย เลี้ยงทางการศึกษาค้นคว้าในวัฏฏะ ถ้าจิตใจไม่เป็นกรรมๆ ขึ้นมา

ถ้ามันเกิดภวานามยปัญญา สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากจิตดวงนั้น จิตที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะไง

วันวิสาขบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดในกรรมไง เกิดในกรรมเพราะอาศัย วัชชยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง เกิดในกรรมๆ เพราะ

มันมีภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจิตใจ ถ้าปัญญามันเกิดจากจิต ปัญญามันพิจารณา เพราะพิจารณาจิตดวงนั้นไง

ถ้าจิตดวงนั้นมันพลิกจากที่เป็นวิญญูะ จากที่เป็นโลก จากพรหม จากเทวดา จากมนุษย์ จากสัตว์นรก จากนรกอเวจี เวลาอยู่ในสถานะใดภพใดชาติใดได้ไง เวลามันพิจารณา มันเห็นจิตดวงนั้นไง พอจิตดวงนั้นมันพลิกของมันขึ้นมา พลิกขึ้นมาด้วยกำลังของภาวนามยปัญญา กำลังของมรรคใจ มรรคที่มันพลิกจิตดวงนั้นขึ้นมาไง

พอพลิกจิตดวงนั้นขึ้นมา มันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ปัญญาเฉพาะ เป็นปัจเจกตั้ง สันติวิสุทธิโก เฉพาะจิตดวงนั้น เฉพาะผู้ที่ปฏิบัตินั้น เฉพาะในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เฉพาะในหัวใจของพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะที่ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เฉพาะที่เกิดขึ้นในใจของพระสารีบุตรไง

พอมันเป็นสัจจะเป็นความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสาธุ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เราเป็นสาวกสาวกจะผู้ได้ยินได้ฟังแล้วฝึกปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริงในหัวใจของตน ถ้ามันเกิดข้อเท็จจริงในหัวใจของตน นั้นนะกินกรรม

มันไม่เหมือนกินข้าว กินข้าวมันต้องมีสารอาหาร กินข้าวมันต้องมีเมล็ดพันธุ์ข้าว ปลูกในที่นา ข้าวไร่ปลูกบนที่ตอขย ต้องมีอากาศ มีฝน มีแดด ทุกอย่างขึ้นมา มันเจริญงอกงามขึ้นมา ผู้ที่เก็บเกี่ยวมาเป็นอาหาร อาหารของธาตุ ๔ อาหารของมนุษย์ อาหารของวิญญูะ

เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถึงมีอำนาจวาสนา ฝึกปฏิบัติ ถ้าเป็นโลกียะ เป็นโลก มันก็เป็นทางวิจยเป็นทางโลกนั้นแหละ แล้วมันก็คาบเกี่ยวระหว่างสมองกับจิต

แต่ถ้าพอพิจารณาไปมันรู้มันเห็นของมัน มันจะแยกออกมาต่างหากเลย แยกออกมาต่างหากเป็นของของเรา ของของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นเป็นสัมมาสมาธิ จิตดวงนั้นเป็นสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานจะเกิดบนจิตดวงนั้น มันวิปัสสนาของมันขึ้นไปมันจะเกิดความมหัศจรรย์กับจิตดวงนั้น

ความมหัศจรรย์ของจิตดวงนั้นว่า ทำไมมันเป็นความมหัศจรรย์ขนาดนี้ ทำไมมันเป็นความมหัศจรรย์ขนาดนี้

ขนาดนี้ก็เกิดจากความสามารถ เกิดจากการกระทำ เกิดจากการก่อร่างสร้างตัว เกิดจากทำจากโลกแล้วสู่ธรรม สู่ธรรมแล้วให้มันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม

มรรคสามัคคีฯ สมุทเฉทปหาน นิโรธ นั้นเป็นอีกกรณีหนึ่ง

กรณีที่ว่า ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ นิโรธ ดับทุกข์ด้วยสัจจะด้วยความจริงขึ้นมา ด้วยมรรค ๘ มันมหัศจรรย์แปลกประหลาด แต่แปลกประหลาดจนพูดให้ใครฟังก็ไม่ได้

แต่ครูบาอาจารย์ของเราที่ฝึกหัดปฏิบัติแล้ว ท่านผ่านเหตุการณ์อย่างนั้นมาแล้วทั้งสิ้น ถ้าไม่มีผ่านเหตุการณ์อย่างนั้นมา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันไม่มีเหตุ เหตุสัจจะความจริงอย่างนั้น มันจะเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาเป็นสัจจะความจริงขึ้นมาไม่ได้ เพราะถ้ามันเป็นขึ้นมา มันก็เป็นแบบเรานี้ไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ ด้วยสุข ด้วยทุกข์ ด้วยความพอใจ และความขัดแย้ง

ทางสองส่วนไม่ควรเสงโง่ มันเป็นของคู่ใจ ของที่มันมีอยู่ มันก็ต้องมีอยู่ของมันไง แต่มีในฉากใด มีในแง่มุมใด

แต่ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญา เวลามันมรรคสามัคคี มันจะเป็นแง่มุมใด มันมีแง่มุมเดียว มัคโค ไม่มีแง่มุมอื่น ถ้ามีแง่มุมอื่นมันก็บิดเบี้ยว

กินข้าว กินข้าวให้มันมีกำลัง กินข้าวให้มันดำรงชีวิต กินข้าวเพื่อสิ่งมีชีวิตดำรงชีวิตไว้ เพื่อฝึกหัดปฏิบัติ

ฝึกหัดปฏิบัติ ฝึกหัดปฏิบัติตามข้อเท็จจริงของตน ตามอำนาจวาสนาของตน แต่กาลมสูตรมันห้ามเชื้อใจ มันห้ามเชื่อมันก็ต้องทดสอบ ทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันตั้งแต่หยาบ อย่างกลางอย่างละเอียด แล้วถ้ามันละเอียดแล้ว มันเข้ารูปเข้ารอย มันเป็นข้อเท็จจริงของมัน

ถ้ามันไม่เข้ารูปเข้ารอย มันก็หยาบอยู่อย่างนั้นไง ถ้าหยาบอยู่อย่างนั้นมันก็เป็นโลกใบ
ถ้าเป็นโลกมันก็เป็นทฤษฎีขึ้นมาแล้ว เป็นสัญญา เป็นความจริง แล้วสัญญาความจริงมันซ้ำ
แล้วซ้ำเล่า ขนาดสัญญาความจริงครั้งแล้วครั้งเล่ามันยังไม่เหมือนกันเลยสัญญาอย่างหยาบ
สัญญาอย่างกลาง สัญญาอย่างละเอียด สัญญามันพลิกมันแพลงขึ้นไปร้อยแปดพันเก้า

สัญญากับปัญญามันคนละเรื่องกัน

ถ้าเริ่มต้นไม่ได้ มันก็เริ่มจากการจดจำ มันก็เป็นสัญญานี้แหละ แต่ถ้ามันงอกงามขึ้นมา
มันจะเป็นปัญญาขึ้นมา มันจะแตกต่าง แล้วเราจะรู้เลยว่า สัญญาเป็นอย่างไร รสชาติเป็น
อย่างไร แตกต่างเป็นอย่างไร

แล้วถ้าเป็นปัญญาๆ ปัญญาถ้ามันมีกำลัง มันมีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน มันเป็นอย่าง
แล้วถ้าพลังผลขึ้นมาหรือไม่รอบคอบขึ้นมา สมาธิมันอ่อนตัวลง นั่นละมันเริ่มเฉไฉแล้ว

พอเฉไฉก็ยังไม่รู้ตัว จนมันเป็นสัญญาไปแล้วยังเข้าใจไม่ได้ จนทำซ้ำๆ อ้อ! นี่มันสัญญา
นี่นา แต่เพราะสัญญามันถึงมีสติมีปัญญาท่าทันมากขึ้นๆ มันก็แยกแยะได้มากขึ้นๆ มันก็มี
สติปัญญาให้รอบคอบมากขึ้น ไม่อย่างนั้นมันจะมีได้อย่างไรในวงกรรมฐานว่า เจริญแล้วเสื่อม
เจริญแล้วเสื่อม

ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาเวลาจิตเสื่อมๆ เขาเรียกกรรมฐานม้วนเสื่อม เวลาจิตเสื่อมมันถอน
สมอเลย มันถอนหมดเลย แล้วเวลากิเลสมันร้ายกาจ มันทับถมขึ้นมา มันต่อต้านเลย จากคนดีๆ
มันกลายเป็นคนพาลไปเลย จากคนดีๆ อยู่ในร่องในรอยนะ มันกลายเป็นคนเหลวไหลไปเลย
เหลวไหลจนตัวเองก็ยังเชื่อตัวเองไม่ได้นะ แล้วจะฟื้นฟูอย่างไร

นี่พูดถึงเวลาจิตมันเสื่อมนะ

แล้วโดยธรรมชาติ สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สรรพสิ่งในโลกนี้เป็น
อนิจจัง มันไม่มีอะไรสิ่งใดคงที่ดั่งงามหรือคง การฝึกหัดปฏิบัติก็เหมือนกัน ล้มลุกคดुकคดลานมา
ทั้งนั้น มันถึงต้องมีมโหรีร่วมโหรง เป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นที่ยึดเหนี่ยว แล้วเวลาเราเฉไฉ เรานอก
เรื่องนอกราว ถ้ามีสติมีปัญญานะ มันจะกลับไปซาร์จไฟ มันจะกลับไปหาครูบาอาจารย์ของมัน
แล้วถ้าครูบาอาจารย์ของมันที่ดั่งงามนะ จะฟื้นฟู

สิ่งที่มันผิดพลาดไปแล้วก็แล้วกันไป คนเรายังมีชีวิตอยู่ แผ่นดินยังไม่กลบหน้า มันมีโอกาสทั้งนั้นนะ แล้วถ้ามีสติมีปัญญาระลึกได้นะ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราเกิดมาก็ภพก็ชาติ สิ่งที่เกิดมาแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ไม่เคยเข็ดและไม่เคยชยาด เกิดภพใดชาติใดก็จะยึดมั่นถือมั่นในภพนั้นชาตินั้น และจะยึดมั่นภพชาตินั้นๆ ภพนั้นชาตินั้นก็รักก็พิราครวญรำไร มาทุกภพทุกชาติเหมือนกัน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ถ้าใครระลึกได้ สิ่งที่ยื่นว่ายตายเกิดในวัฏฏะ น้ำตาที่ไต่ร่องให้คร่ำครวญมา ถ้าเก็บสะสมไว้ มากกว่าน้ำทะเลทั้งนั้นนะ

สิ่งที่คร่ำครวญร้องให้ทุกข์ยากมากที่สุดก็ภพก็ชาติจำไม่ได้ ระลึกไม่ได้ เข้าใจไม่ได้

แล้วผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัตินะ ระลึกอดีตชาติได้ ภพชาติได้

จริงหรือ ระลึกได้แล้วได้อะไรขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ ระลึกอดีตชาติได้มากมาย มหาศาล ดึงกลับ จตุปปาตญาณ ด้วยเวรด้วยกรรมของสัตว์ ทำดีทำชั่วมันต้องไปเกิดแน่นอน ไปไม่มีวันที่สิ้นสุดทั้งนั้นนะ ถ้ามันยังไม่มีสิ่งใด ไม่เข้าสู่มรรคสู่ผล เป็นไปไม่ได้ ดึงกลับ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ดึงกลับ บุพเพนิวาสานุสติญาณ จตุปปาตญาณ อดีตอนาคตแก่กิเลสไม่ได้ เวลาดึงกลับมาแล้วเป็นปัจจุบันธรรม ปัจจุบันยามใด เวลาอัสวัคชญาณ อวิชชาปัจจุยา สงฺขารา สงฺขารา ปจฺจุยาวิญญาณํ ไง อวิชชาเวลามันดับเป็นขั้นเป็นตอนของมัน ขึ้นมาไง นิโรธ โหติฯ สงบสุขฯ มาตลอดเวลาไง เวลามันถึงที่สุด เวลาอัสวัคชญาณทำลาย อวิชชา ทำลายพญามาร ข้อเท็จจริง เห็นไหม

การเกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นสัตว์ มันต้องมีอาหาร มีปัจจัยเครื่องอาศัย เราเกิดเป็นมนุษย์เราก็กินข้าว มีปัจจัยดำรงชีวิตเพื่อดำรงชีวิตไว้ ได้มาบวชเป็นพระ ได้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ากินข้าว ฉ้นข้าว แล้วเรามีโอกาสในการพิจารณาด้วยสติด้วยปัญญา ให้หัวใจเป็นธรรม เวลาเป็นธรรมของเราขึ้นมาไง มันจะไปรู้กิเลส มันจะไปเห็นกิเลส แล้วถ้ามีอำนาจวาสนา มันจะชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา ให้เกิดมัคโค หนทาง แห่งพระพุทฺธศาสนา

หนทางแห่งธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางธรรมและวินัยไว้ เรามีอำนาจ
วาสนาได้ก้าวเดิน จิตมั่นก้าวเดินด้วยวิปัสสนาญาณ ได้การกระทำอันนั้นไว้ นี่หนทางแห่งพุทธะ

แล้วพุทธะเวลาพิจารณาไป ชำระล้างสิ่งที่เป็นความสกปรกโสโครกในหัวใจของตน เป็น
กิเลสตัดหาความทะยานอยาก ชำระล้างเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ เอวัง